

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд

на тема **„Инженернотехнологично обучение в билингвална среда“**

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“

по научна специалност 1.3 Педагогика на обучението по... (Методика на обучението по химикотехнологични дисциплини)

Трудът е предназначен за обсъждане от научно жури, определено със заповед № Р-ОХ - 192 / 12. 05. 2017г. на Ректора на ХТМУ.

Автор на дисертационния труд: Веселина Петрова Коларски

Рецензент: проф.дфн Димитър Веселинов Димитров

I. Биографични данни и анализ на процедурата

Докторантката получава висшето си образование в Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ през 2000 г. Тя е магистър по Английска филология. Професионалният ѝ път започва през 1994 г. в Авиокомпания Балкан. От 2000 година се посвещава на преподавателската професия и до 2002 г. е учител в 138 СОУ, когато след успешен конкурс става редовен преподавател в катедра „Чужди езици“ на Химикотехнологичния и металургичен университет. От тогава до момента докторантката развива своята квалификация и обогатява професионалните си компетентности. Тя завършва магистратура по „Международни икономически отношения“ в периода 2010 – 2012 г. в УНСС. Докторантурата и разработването на дисертационния труд са подходяща форма за професионално израстване на преподавател с опита на колегата Коларски.

Документите по процедурата показват спазване на всички законови изисквания и нормативни документи на ХТМУ за присъждане на образователната и научна степен „доктор”. Веселина Коларски е зачислена в редовна форма на докторантура към секция „Хуманитаристика и осигуряване качеството на обучението” (сега катедра „Хуманитаристика“) след успешно спечелен конкурс. За научен ръководител е определен доц. д-р инж. Сеня Терзиева, от 2016 г. професор по същата специалност от професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по химикотехнологични дисциплини. Докторантката е положила успешно всички изпити, включени в индивидуалния ѝ план, и изпита по научната специалност. Опитът в преподаване на чужд език в инженерни специалности е базата, върху която докторантката развива научните си интереси и ги е довела до логично концептуализиране в рамките на дисертационното изследване. Докторантката е отчислена със заповед на заместник-ректора по научни дейности на ХТМУ № Р-ОХ-192 от 17.04.2015 г. с право на защита.

II. Оценка на дисертационния труд

С избора на тема докторантката прави заявка за актуално изследване по проблем, който има ключово значение за развитието на университетската педагогика и лингводидактика в условията на глобализация и интернационализация на висшето образование. Това се допълва от обосновката на обекта на изследване с конкретните цели на обучението в инженерните специалности и системата от очаквани резултати, сред които комуникативните компетентности стават все по-значим фактор за успеха при професионалната реализация.

Двуезичното обучение в България се развива като практика на ниво средно образование във втората половина на миналия век, а след 2000 година все по-активно се дискутира научната база за усъвършенстването му с подкрепата на различни международни институции. В този смисъл обектът и предметът на дисертационния труд са закономерна стъпка в

развитието на методиката на билингвалното обучение, при това проектирано върху специализираната подготовка на инженери, което разширява приложимостта на резултатите и в полето на инженернотехнологичното образование.

Актуалността на изследователския проблем е изведена по убедителен начин в уводната част на дисертацията и са очергани целите и задачите на разработката. Осъществен е успешен теоретичен анализ и емпирично изследване с приносен характер.

Дисертационният труд е конструиран в увод, три глави, заключение и приложения, с общ обем от 220 страници. Структурата му осигурява последователност и изчерпателност на анализа в отделните части. Стилът на изложение е ясен и коректен, библиографската справка е съставена от 177 литературни източника (от които 40 на български език). Трудът във всичките си части съдържа общо 12 таблици и 51 фигури, които дават възможност на читателя да добие по-точна и ясна представа за теоретичните концепции и научните резултати.

В първата глава докторантката прави задълбочено теоретично проучване в няколко основни посоки - извежда теоретичните основания на изследователската концепция и я обосновава върху изследване на съвременните цели на инженерното образование. Именно тези цели са поставени в центъра на развитие на теоретична и приложна методическа концепция. Изведени са както общите очаквания към завършващите инженерните специалности, така и ключовите технически умения и комуникативните умения, залегнали като конкретни компоненти на таксономията на инженерните компетентности.

Подробно и аналитично са изследвани проблемни сфери на университетското преподаване, ориентирано към развитие на комплексни умения. Проучен е опитът на редица изследователи за изграждане на интегрирани академични програми и умело е намерен подходът за преноса му към обекта на научно търсене. Така са поставени няколко фокуса на теоретичния модел, върху който се изгражда конкретното съдържание и предложение за работен дизайн на билингвалното обучение за целите на

ХТМУ. Те са представени според виждането на автора за степента на тяхната важност и могат да се обобщят по следния начин: извеждане на специфични характеристики на академичните курсове по английски език за специфични цели, интердисциплинност, билингвизъм и двуезично обучение, екипно преподаване, личностно–ориентирано обучение (или обучение ориентирано към студента). Всички анализи са ориентирани към създаването на академични курсове, съобразени с тенденциите да бъдат в отговор на потребностите на обучаваните от развиване на специализирани комуникативни умения на чужд език. Основните понятия, заложиени в темата се дискутират изчерпателно и докторантката намира верния път за конкретизирането им в контекста на предмета на изследването.

Концептуалните изводи от теоретичния анализ завършват модела, който е предложен в дисертационния труд (с. 95-98). Те очертават методически подходи за преодоляване на фрагментацията и интегрирано обучение по инженерни дисциплини и усвояване на комуникативни компетентности по английски език за специфични цели.

Втората глава е посветена на методиката на експерименталното изследване. Многопластовият характер на разглежданите проблеми обосновава системата от методи и богатия инструментариум, който осигурява емпиричната проверка на изследователските хипотези. Избраната методика на изследване напълно съответства на поставената цел и задачи на дисертационния труд.

Достойнство на разработения експериментален дизайн е, предварителното изследване на потребностите на обучаваните, което е проведено с достатъчен брой (89) изследвани студенти в трите степени на обучение в ХТМУ. Това е постигнато с анкетен метод и специално създаден въпросник, който е оригинален инструмент, приложим в други аналогични проучвания. От получените данни се очертават очакванията на студентите и ключовите области на подготовка по специализиран английски език.

Основният принос на докторантката в практически контекст е, разработеният дизайн за интегриранно билингвално обучение по химикотехнологични дисциплини и английски език за специфични цели.

Методическите решения са систематизирани в матрица на дейностите, която илюстрира обединените педагогически и учебни функции, методи и дейности по етапи и съответните обучителни, и други дидактически материали за работа. Направен е контент-анализ на съдържанието на три академични дисциплини с цел да се проектира интегрирано билингвално съдържание и специфичен дизайн за експериментално обучение.

Изследването е проведено със 48 студенти от различни специалности на образователно-квалификационна степен „бакалавър” и включва обучението, реализирано като екипно преподаване и следващо ниво на анализ на ефективността му. За целите на анализа е приложен анкетният метод, който позволява оценяването на компоненти на билингвалното обучение и на учебната дейност при работа в интегриран курс.

Третата глава представя статистическата обработка на резултатите и анализ на получените данни. Тук докторантката прилага корелационен анализ, клъстерен анализ и честотен анализ. Разглеждането на емпиричните данни по нива на чуждоезикови умения на студенти осигурява дълбочина и прецизност на анализа и на следващите от това изводи. Така Веселина Коларски успява коректно да разкрие качествени характеристики на ученето в билингвална среда и убедително да аргументира влиянието на компонентите на интегрираното билингвално обучение върху резултатите от ученето (в частност комуникативни умения в специализирана научна област на английски език).

Очертаният теоретичен модел за интегрирано билингвално обучение и експерименталният дизайн имат характер на научна новост. Те са прецизно и изчерпателно характеризирани и структурирани и могат да се пренесат в методическата практика за изграждане на езикови умения в билингвална среда и за учене през целия живот.

Забелязват се някои технически грешки, които не променят общото положително впечатление от работата.

Авторефератът коректно и пълноценно възпроизвежда съдържанието на дисертационния труд. Изведените приноси обхващат както теоретичната, така и емпирична част на дисертационното изследване и

представят постигнатите резултати в релацията им с теоретичните постулати.

В процеса на научната работа по темата са направени шест публикации, които докторантката представя в реномирани научни издания като сп. „Чуждоезиково обучение“ и сп. „Химия“, а така също и в издания на ХТМУ и на научни конференции. Те адекватно отразяват резултатите от изследването по темата. В публикацията под номер 6 в списъка се вижда, че докторантката и преподавателският екип са намерили по-широко приложение на дизайна и методическите подходи в мултилингвално обучение на студенти от френскоезична специалност, което доказва потенциала на методическите подходи за директно приложение.

III. Заключение

Дисертационният труд съдържа научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в университетската педагогика. Проведеното обучение и завършеният научен труд отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България. Актуалността на дисертационната тема, задълбочеността на теоретичното проучване и методическата издържаност на проведеното емпирично изследване ми дават основание да предложа на научното жури след успешна защита да присъди образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност 1.3. Педагогика на обучението по...(Методика на обучението по химикотехнологични дисциплини) на Веселина Петрова Коларски.

12 май 2017г.

Рецензент:

проф. дфн Д. Димитров

